Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság

GYERMEKKÖZÖSSÉGEK FEJLESZTÉSE

EFOP-3.8.2-16-2016-00001 ÉS A VEKOP-7.5.1-16-2016-00001 AZONOSÍTÓSZÁMÚ, SZOCIÁLIS HUMÁN ERŐFORRÁS FEJLESZTÉSE CÍMŰ KIEMELT PROJEKT

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A TOVÁBBKÉPZÉS CÉLJA

- Megoldáscentrikus, gyakorlati példákon, közösségépítő, közösségfejlesztő játékokokon keresztül segíteni a gyermekvédelem területén dolgozók munkáját.

- Hatékonyabbá tenni az egymás közti együttműködést, megértést, a kommunikációt, a konfliktusok és problémák konstruktív kezelését.

- Bemutatni olyan lehetséges eszközöket, technikákat, amelyek fejlesztik az érzelmi intelligenciát, pozitív irányba terelik a gyermekek gondolkodását.

A TOVÁBBKÉPZÉS CÉLJA

- Az információkat változatos játékok során ismertetjük, pozitív példák bemutatásával.

- A bemutatott elméleti tananyagot, valamint a gyakorlati eszközöket mindenki a saját gyakorlatába átültetve hasznosítani tudja a munkája során.

- A dolgozók megtartása, a pályaelhagyás csökkentése és a területen dolgozók elismertségének növelése.

BEMUTATKOZÁS, A TOVÁBBKÉPZÉS INDÍTÁSA

- Bemutatkozás, tapasztalatok, motiváció, elvárások
  - név
  - foglalkozási terület
  - klienskör
  - feladatok
  - gyakorlati tapasztalatok
  - előzetes ismeretek
  - a témához kapcsolódó nézetek
  - a továbbképzéssel kapcsolatos motiváció
  - a továbbképzéssel kapcsolatos elvárások

CSOPORTSZABÁLYOK

- Titoktartás
- Kommunikáció: egyes szám első személy, tisztelet
- Részvétel: aktivitás, önkéntesség
- Időkeretek: a nap kezdése, zárása, szünetek
- Technikai kérdések: mobiltelefon-használat, stb.

A TOVÁBBKÉPZÉS TELJESÍTÉSÉNEK FELTÉTELEI

- Záróteszt teljesítése
- Hiányzásra vonatkozó előírások

Első továbbképzési nap

1. Egyén és csoport kapcsolata
2. Ön– és társismeret

ELSŐ TOVÁBBKÉPZÉSI NAP ÜTEMEZÉSE

Délelőtt:

- Hová szeretnénk eljutni?
- Mit akarunk elérni, van e szükségünk segítségre? Ha igen, milyen típusú segítségre?
- Mi az egyén felelőssége, mi a csoport felelőssége?
- Vajon egy jól működő közösség képes e választ adni a felmerülő kérdéseimre.
- Vajon az egyén célja megegyezik e a csoport céljával?

Délután:

- Ön- és társismeret, tréningyakorlatok
- Interaktív előadás, jó gyakorlatok
    - Hogyan segítheti a gyermekvédelem a szakellátott önismereti fejlődését? Ki vagyok én? Kötődés, kötődési stílusok, fiatalkorú bűnözés, áldozatiság, kognitív képességek, küzdelmek, motivációk, jövőkép.

1. EGYÉN ÉS CSOPORT KAPCSOLATA

- Gyermekvédelmi megközelítésből a gyermekvédelmi csoport működésében a gyermekvédelmi szakember, mint egyén, teljes személyiségével és szakmaiságával vesz részt a csoport által meghatározott célok elérésében.

- A gyermekotthoni csoportok fejlesztésénél, tisztában kell lennünk, tágabban a gyermekotthoni rendszer, szűkebben a gyermekotthoni intézmény vagy csoport mindenkori állapotával és lehetőségeivel.

KÖZÖSSÉG

- **Közösségnek nevezhető** „az egy közös cél irányában cselekvő emberek csoportja”. (Pedagógiai Lexikon, 1997, 312. o.)

- A jól működő **gyermekvédelmi közösség**, a közösségi fejlődés szempontjából a legfontosabb a közösségi célok pontos meghatározása.

JÓ GYAKORLATOK

Jó gyakorlatok arról, hogy hogyan fejleszthető az érzelmi intelligencia, közösségépítő, terápiás lehetőségek

- **Resztoratív konfliktuskezelő technikák alkalmazása**

– A jóvátétel lehetőségét kínálja;
– kör alakú kommunikáció keretében, intézményi közösség részvételével biztosít lehetőséget a problémák hatékonyabb megoldására;
– segít meglátni azokat az erőforrásokat, amelyek eddig kihasználatlanok voltak;
– a közösség értékalapú megközelítése támogató jelleggel segíti ezt a folyamatot.

RESZTORATÍV TECHNIKÁK

Hol használhatóak a resztoratív technikák a gyermekvédelemben?

- ***Átadó kör:*** nappalos-éjszakás / éjszakás- nappalos műszak átadása csoportszinten a gyermekek bevonásával.
- ***Csoportkör:*** heti rendszerességgel.
- ***Konfliktuskezelő-kör:*** az aktuális problémák kezelésére, megoldására.
- ***Befogadó kör:*** új gyermek érkezése alkalmával.

RESZTORATÍV TECHNIKÁK

Hol használhatóak a resztoratív technikák a gyermekvédelemben?

- ***Visszafogadó kör:*** a közösségen kívül, vagy a közösség peremén tartózkodó fiatalok külső vagy belső konfliktusainak fel vagy megoldására.
- ***Jóvátételi kör:*** a súlyos szabálysértések, házirend megsértésén alapuló cselekvények fel és megoldása.
- ***Elengedő kör:*** a gyermekotthoni közösséget elhagyó fiatallal, ezen súly feloldása a maradók és a távozók részére.

ÉRZELMI INTELLIGENCIA ÉS KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉS

Soroljanak fel az érzelmi intelligencia fejlesztésére, közösségépítésre egyéb módszereket!

ÉRZELMI INTELLIGENCIA ÉS KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉS

Jó gyakorlatok a közösségfejlesztésre:

- otthongyűlés,
- otthongazda program,
- filmklub,
- sportfoglalkozások, csapatsportok, házi ping-pong verseny
- kézműves foglalkozások, képzőművészeti, művészeti alkotások elemzése
- indián kör,
- kirándulás-túraprogram,
- tematikus táborok (evezőstábor, horgásztábor, egészségfejlesztő tábor stb.),

ÉRZELMI INTELLIGENCIA ÉS KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉS

- táncház, énekkar, közös zenélés,
- közös sütés-főzés, kenyérsütés a gyerekekkel,
- múzeum- és színházlátogatás, drámajáték, bábozás,
- tárgyalkotás,
- beszélgetőkör, beszélgetés, érdekes témák megbeszélése, megvitatása,
- mesélés, versek olvasása,
- irodalmi művek, életből vett helyzetek megbeszélése,
- közös kertészkedés,
- önkéntesség szerepe a személyiség fejlesztésében, ezeken keresztül önismeret,
- playback színház.

PLAYBACK SZÍNJÁTSZÁS

„*Cselekedni, játszani és rögtönözni kell.”* (Moreno)

A nézők történeteket, álmokat, életeseményeket osztanak meg, amit színészek, élő zene kíséretében rögtönözve eljátszanak egy játékmester közreműködésével.

A playback színház számos helyzetben használható a szervezetfejlesztéstől kezdve a művészetterápiás alkalmazáson át egészen a mindennapi önismeret, spontaneitás és kreativitás fejlesztéséig.

Szerepet játszik az érzelmi és kognitív egyensúly megteremtésében, a közösségépítésben.

2. ÖN- ÉS TÁRSISMERET, GYAKORLATOK

„Én én vagyok és így vagyok jó.” (Virginia Satir)

Egy gyermekotthoni csoportban az önismereti fejlődést vizsgálva meghatározóak:

- a döntések, keretek
- a közös ügyekért, a közös célokért való együttes gondolkodás, mint pozitív példa
- megbeszélés és feloldás

Csak az tudja nyíltan elfogadni a segítséget, akinek önértékelése elbírja annak a tudatát, hogy rászorul.

KÖTŐDÉSI TÍPUSOK

1. Biztonságos kötődés: bizalom, stabilitás, biztos anyai kötődés
2. Szorongó-elkerülő kötődés: anyakerülő, eltávolodik az anyától
3. Szorongó-ambivalens kötődés: bizonytalan, túlaggódó, szorongó, extrémen anyakövető.
4. Dezorganizált kötődés: a gyermek érzelemvilága, viselkedése széttöredezhet.

KÖTŐDÉSI TÍPUSOK

Áldozatiság

Azok a fiatalok, akik gyermekotthonban nőnek fel gyakorlatilag potenciális bűnbaknak, áldozatnak tekinthetőek.

Kognitív képességek

- figyelem,
- megismerés, azaz az érzékelés és észlelés,
- a tanulás-emlékezet
- gondolkodás.

KÖTŐDÉSI TÍPUSOK

Motivációk:

- Fontos motívum a materiális javak megszerzésének vágya.
- A közösségben betöltött státusz, izgalomkeresés.

Jövőkép

- A céljaik és az elérésükhöz szükséges eszközök, erőforrások nincsenek összhangban.
- Gyakori, hogy irreális célt tűznek ki, illetve nem tűznek ki a társadalomba integrálódást elősegítő célt.
- Gyakori, hogy egyáltalán nincs cél.

JÓ GYAKORLATOK JÁTÉKOS ÖNISMERETI FELADATOK SEGÍTSÉGVEL

Önarckép-montázs

A gyakorlat célja:

- kreativitás fejlesztése
- jövőkép felszínre hozatala
- egymás jobb megismerése (akár a csoport első időszakában is jól használható a résztvevők bemutatkozására)

Második továbbképzési nap

3. Együttműködés és versengés a csoportban;

Konfliktuskezelés - vita

3. EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS VERSENGÉS A CSOPORTBAN; KONFLIKTUSKEZELÉS - VITA

A win-win szemlélet törekszik az asszertív kommunikáció használatára. A csoporton belüli **asszertív kommunikáció** jelentős fejlődést eredményez a csoportmunka egészében.

- Az asszertív kommunikáció alapját az én-üzenetek/én-közlések alkotják.
- Az én-közlések nem minősítenek, hanem a konkrét helyzetet, és az ahhoz kapcsolódó belső érzéseinket fejezik ki a másik fél számára.
- Célja: a kommunikáció számonkéréstől mentes maradjon, ne vádoljuk, ne szorítsuk sarokba a másik felet, hanem a saját érzékelésünket fogalmazzuk meg.

3. EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS VERSENGÉS A CSOPORTBAN; KONFLIKTUSKEZELÉS - VITA

Reflexió - feldolgozás, beépítés a mindennapi gyakorlatukba; kihívások a gyermekvédelemben, alapvető szükségletek ismerete, motivációs technikák (Maslow piramis)

MASLOW SZÜKSÉGLETHIERARCHIA-MODELLJE

SZÜKSÉGLETEK A GYERMEKVÉDELEMBEN

A szükségletek közül melyeket, milyen módon tudja biztosítani a gyermekvédelem?

Készen állnak e a bekerülő fiatalok a szükséglet-kielégítések elfogadására, befogadására?

Hogyan segíthetjük őket, hogy készen álljanak rá?

SZÜKSÉGLETEK A GYERMEKVÉDELEMBEN

A gyermeki jogok védelme alapján a szükségletrendszer mind a hét típusa elengedhetetlen a törvény szerinti teljeskörű ellátás biztosításának érdekében:

- fiziológiai,
- biztonság iránti,
- valahová tartozás és szeretet iránti,
- megbecsülés iránti,
- kognitív jellegű,
- esztétikai,
- és az önmegvalósítás szükséglete.

Harmadik továbbképzési nap

4. Jó gyakorlat bemutatása

4.1. Közterem program

4.2. Társasjáték-pedagógia

JÓ GYAKORLAT BEMUTATÁSA – KÖZTEREM PROGRAM

Délelőtt:

- Közterem program bemutatása

Délután:

- Társasjáték-pedagógia
- Gyakorlatok
- Képzés zárása

KÖZTEREM PROGRAM CÉLJA

A Közterem célja, hogy az osztályból valódi csapat váljon.

A program egy osztálytermi szinten, az adott osztállyal (5. évfolyamtól az érettségiig tartó korosztállyal) megvalósuló tréningsorzat, melynek során a diákok olyan csoportos együttműködést igénylő helyzetekben vesznek részt, melyek segítségével kulcsfontosságú szociális készségeik fejlődnek, miközben a csoportkohézió is erősödik az osztály tagjai között.

Így válik az osztályból valódi csapat.

(forrás: Lencse-Csík Orsolya szakmai vezető www.kozterem.com)

KÖZTEREM PROGRAM LÉTREJÖTTE

- 2015. Budaörsi Illyés Gyula Gimnázium
  - helyi igényekre való reagálás
  - csoportkohézió erősítése az osztályokban
  - “soft skill” fejlesztés
  - közösségépítés

- Legyen program!
  - azonosuljon az órarendhez és az iskolai munkarendhez
  - legyen állandó
  - legyen folyamat
  - legyen együttműködésben az osztályfőnökkel

KÖZTEREM PROGRAM AZ OSZTÁLYOKBAN

- Célja az együttműködés, a win-win szemlélet, a hatékony kommunikáció, a konfliktuskezelés, az adaptivitás, a kritikus gondolkodás, valamint a proaktivitás előmozdítása és a csoportkohézió erősítése.
- Egy félévben minimum 6x45 percben valósulnak meg a Közterem foglalkozások heti, kétheti, vagy tömbösített módon.
- Az alkalmazott módszerek között a tréning, a szituáció, a társasjáték és a vita is megtalálható.
- A programba 5-12. évfolyamos osztályok jelentkezhetnek, nem csak osztálytermi foglalkozásokra, hanem akár az osztálykirándulások programelemeként is.

KÖZTEREM PROGRAM MŰKÖDÉSE

1. Osztályfőnök, pedagógus kitölti a jelentkezési lapot https://kozterem.typeform.com/to/hTW5Ln
2. Feldolgozás a Közterem programban, egyeztetés az osztályfőnökkel a paraméterekről (megvalósítás dátumai, osztály/gyerekcsoport specifikációi, célok).
3. Első foglalkozásterv elkészítése és megvalósítása
4. Reflexió az osztállyal, osztályfőnökkel és a Közterem program trénereivel.
5. Második foglalkozásterv elkészítése a tapasztalatok alapján és a kijelölt célok mentén.
6. Az 5. pontnak megfelelően a többi foglalkozás megvalósítása.
7. Visszajelző kérdőív kitöltése az osztállyal.
8. Összegző reflexió készítése a tapasztalatok, visszajelzők alapján, ennek elküldése az osztályfőnöknek javaslatokkal kiegészítve.

KÖZTEREM PROGRAM PEDAGÓGUSOKNAK

- Tájékoztató és szakmai workshopok pedagógusoknak, hogy első kézből ismerjék meg a Közterem foglalkozások céljait és tartalmát, miközben saját élményben is megtapasztalhatják az osztályokban is alkalmazott módszereket.
- A workshopokon lehetőség van az osztályokban jelentkező problémák, esetek szakmai megvitatására, gyakorlati kérdések, kihívások megbeszélésre.
- A workshopokra tantestületek jelentkezhetnek, de nyitott workshopokon is van lehetőség részt venni, nem kizárólag pedagógusoknak, hanem más szakembereknek, érdekelődőknek is.

KÖZTEREM PROGRAM – HONLAP TARTALMAI

- www.kozterem.com
  - referenciák menüpont (eredmények számokban, diák visszajelzések)
  - együttműködések menüpont (szervezetek)
  - megjelenések menüpont (videó megtekintése - ez főleg a gyakorlatok, hangulat és diákok miatt releváns, mert a program maga azóta már markánsan átalakult)

TÁRSASJÁTÉK-PEDAGÓGIA ALAPELVEK

1. A játék az maradjon játék.
   - Nem tanítunk, csak játszunk!
   - Nem mondjuk meg a jó lépéseket, csak játszunk!

2. Nem edukatív társasokat használunk.
   - Játéktervezők és nem pedagógusok játékait használjuk.
   - Boltban vásárolható, élményt célzó társasjátékokkal dolgozunk.

3. A társasjátékoknak számos előnyük van az absztrakt játékokkal szemben.
   - Az absztrakt játékok kiszámíthatóságával szemben a társasjátékokban sok egyéb tényezővel meg kell küzdeni, pl. szerencse, több játékos stb.

4. Közelítsünk a szabad játékhoz!
   - Bár a társasjátékok szabályjátékok, így irányítottak is, a társasjáték-pedagógia magán viseli a szabad játék jegyeit is: sok játékot kínál fel, melyekből a gyerekek szabadon választhatnak és nem teszi kötelezővé a játékot.

TÁRSASJÁTÉK-PEDAGÓGIA ALAPELVEK

- Az ajánlott pedagógusi szerep a résztvevői, partneri.
  - Ne maradjunk játékon kívül, álljunk be mi is!

- Sokféle játékot, sokféle mechanizmust ismertessünk meg!
  - Nem cél egyetlen játékban elmélyülni.
  - Sokféle játék, sokféle kihívás, sokféle tanulás.

- Nem edzés, nem az elmélyülés a lényeg, nem a tehetséggondozás van fókuszban.
  - Tehát nekünk sem kell profi játékosnak lennünk.

- Projektszemléletű megvalósítás javasolt.
  - Teremtsük meg a helyét, idejét, keretét!

TÁRSASJÁTÉK-PEDAGÓGIA
NINCS KEGYELEM

- 8 éves kortól ajánlott, 3-5 fő részére, a játékidő kb 20 perc
- 33 kártyalap, 55 zseton
- Micsoda pech címen is megjelent Magyarországon
- A játék mechanizmusa: elkerülő licit
- Néhány könnyen azonosítható fejlődési terület a játék kapcsán:
  - erőforrások beosztása
  - kockázatelemzés
  - valószínűségszámítás
  - számfogalom
  - becslés
  - számlálás, számolás

TÁRSASJÁTÉKOS PROJEKT

- Célok kiválasztása
  - Szabjuk a gyerekcsoportra!
  - Szinte bármihez lehet társasjátékokat találni a szövegértés fejlesztésétől az idegen nyelvi kompetencián át mindenféle matematikai-logikai területig.
  - Pl. szociális kompetenciák fejlesztés, közösségépítés

- Játékok kiválasztás
  - A célokhoz válasszunk társasjátékokat!
  - Mindig biztosítsuk a választás lehetőségét!
  - Mindig legyenek különböző nehézségű opciók!
  - Legyen lazításra is alkalmas játékok (partijátékok).

TÁRSASJÁTÉKOS PROJEKT

- Játéktár kialakítása
  - Gyűjtsük be az otthon nem használt, akár hiányos játékokat is, hiszen alkatrészként még jól jöhetnek.
  - Készítsük el magunk, amit csak tudunk.
  - Ne vegyünk meg semmit, amit meglévő készlettel, francia kártyával stb., játszani lehet.
  - Ha van forrás, akkor mindig a céljainkból induljunk ki!

- Szabálymagyarázati kisokos
  - Mindig próbáljuk ki a játékot!
  - Mindig olvassuk el a szabályt!
  - Gyakoroljunk otthon, készüljünk példákkal!
  - A kerettörténettel és a céllal kezdjünk, utána jöhet a játék menete.
  - Mindig legyen elől a játék és az alkatrészek magyarázat közben!
  - Kérdezni csak a végén engedjünk!

TÁRSASJÁTÉKOS PROJEKT

- Esélykiegyenlítés
  - Adjunk hatalmas előnyt!
  - Időkompenzáció.
  - Figyelmeztetési előny.
  - “Lépj mást!” zseton.
  - Több erőforrás.
  - Szimultán játék.

- Játékos kódex
  - A közösség meglévő szabályai.
  - Adott csoportra szabjuk!
  - Közösen megalkotott keretek.
  - Szabálymagyarázatra, közös játékra, a győztes-nyertes szituációkra és a társasjátékok megóvására mindenképp érdemes gondolni.

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

SZÉCHENYI 2020
MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Európai Unió
Európai Szociális Alap
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE